

Valrörelsen 1979

Valrörelsen 1979 blev en annorlunda valrörelse. Den har av många betecknats som tam och tråkig, av andra som förvirrad och hätsk. Utländska bedömare har upprepat sin älsklingstes att det i kompromissernas Sverige inte finns några skiljelinjer i politiken och att det egentligen inte spelar någon roll vilket parti väljarna röstar på.

Samstämmiga är emellertid kommentarerna när det gäller vilka som varit valets huvudpersoner. Gösta Bohman och Olof Palme har varit huvudkombattanerna. Gösta Bohman i kraft av sin personliga utstrålning och en moderat politik som vunnit i styrka och trovärdighet under 70-talet. Olof Palme som främste agitator i den socialdemokratiska valmaskin, som lär ha förbrukat fler valmiljoner än någonsin tidigare.

Valrörelsen utspelade sig i ett politiskt kraftfält dominerat av högerindiar. Det är viktigt att komma ihåg detta när valresultatet skall tolkas. Det var inte en ideologiskt kämpande socialdemokrati som räknade ihop sina mandat på valnatten. Det var i själva verket en socialdemokrati som febrilt rört sig in mot mitten, som i valrörelsen sökte dölja sin socialism och sina löntagarfonder och som slängde det ena lockbetet efter det andra till marginalväljarna. Metallindustriarbetarförbundet avdelades att bearbeta skolfrågan. I stora affischer på arbetsplatserna pläderade Metall på bästa moderatvis för bättre ordning i skolan. Partisekreterare Sten Andersson fick i uppdrag att ta upp kampen mot miljögifterna, för att därmed söka komma åt centern. I den meningen har de utländska bedömarena rätt: det var en ovanligt förvirrad valrörelse, ef-

tersom socialdemokraterna mera ägnade sig åt att försöka stjäla andra partiers valfrågor än att föra ut sin egen politik.

Iakttagelsen är viktig därför att det var denna pånyttfödda folkhemssocialdemokrati som trots sin enorma valsatsning inte lyckades att förbättra 1976 års förlustsiffror med mer än 0,5 procent. Socialdemokraterna har inte fler väljare bakom sig nu än de hade i 1973 års val. Deras andel av valmanskåren har sjunkit i samtliga val på 1970-talet.

1979 års val borde ge den socialdemokratiske valledningen stora bekymmer. Valresultatet utvisar en bristande attraktivitet hos socialdemokratien trots att man lämpat de skrämmande socialiseringsfrågorna överbord och trots, bör kanske tilläggas, att de borgerliga ju inte lyckades hålla ihop sin första mandatperiod. Parallellen med utvecklingen i Norge är slående.

Inte heller vpks framgång borde ge upphov till jubel hos socialiseringsivrarna. Det var inte en aggressiv vpk-ledare som vann sina nya röster, utan den hygglige Werner som lovade förbättringar åt de flesta och som fått sin demokratiska trovärdighet stärkt av samarbetet med centern i kärnkraftsfrågan.

Om det finns anledning att med stor tillfredsställelse notera socialdemokratiens svaga valresultat, är besvikelsen lika påtaglig över mittenpartiernas tillbakagång. Vem kunde tro att folkpartiet, som i våras noterade opinionssiffror på 15 procent, i valet skulle få ett sämre resultat än sina ytterst dåliga siffror från 1976?

När borgerligheten i dag sitter i den svåra sitsen att försöka regera landet på en majori-

tet i riksdagen av endast ett mandat bör folkpartiet lastas. Fp tycks ha trott att en valrörelse kan bedrivas från statsrådsbilar. Eller rättare sagt, att om ett parti sitter i regeringställning behöver det inte bedriva någon valrörelse alls. Omvalet går av sig självt. Folkpartiet, som tidigare velat framställa sig som ett kämpande liberalt parti med speciella hjärtefrågor, glömde i denna valrörelse helt bort att partiet har en politik som bör föras ut till väljarna.

Centerpartiet gjorde också ett dåligt val, men det var mera väntat och är mera förklarligt än i folkpartiets fall. Centern förloade sin "hjärtefråga", kärnkraftsfrågan, i våras när socialdemokratin gjorde sin helomvändning och gick in för en folkomröstning. Tre-partiregeringens fall kom att i särskild utsträckning drabba Thorbjörn Fälldins prestige. Centern har också haft svårt att få ut sitt traditionella budskap i fråga om regionalpolitiken och miljön. Kärnkraftsdiskussionerna har dränkt det mesta.

Centerns och folkpartiets svaghet märks också i ett lägre valdeltagande på den borgerliga sidan. SIFO-chefen Hans Zetterberg har uppskattat att cirka 200 000 potentiella borgerliga väljare stannat hemma. Säkert finns bland denna grupp en del moderater,

besvikna över tre-partiregeringens fall, men de allra flesta stugsittarna var folk- och centerpartister, trötta på det borgerliga kabblet och inte tillräckligt entusiastiska över det egna partiets politik.

Valets segrare blev moderaterna och Gösta Bohman. På samma sätt som 1968 var Tage Erlanders valrörelse och 1970 Gunnar Hedlunds, kommer säkert 1979 att av historikerna betecknas som Gösta Bohmans. På ett utomordentligt skickligt sätt har han fört ut den moderata politiken och gett den genomslag i massmedia. Sedan är det naturligtvis riktigt, som Gösta Bohman själv understryker, att den moderata framgången är ett resultat av den konkreta och raka politik som partiet har fört sedan 70-talets början. En politik som handlar om vardagsfrågor: skatter, skola, bostäder, rättstrygghet, individens frihet. Moderat politik svarar idag helt enkelt bättre mot människornas önskemål än den socialdemokratiska. I områden där moderaterna är särskilt starka, dvs i stadsområdena Stockholm, Göteborg och Fyrstadskretsen, där har det gått särskilt dåligt för socialdemokraterna. Efter 1979 års val framstår moderaterna allt mera som huvudalternativet till socialdemokraterna i svensk politik.